

дозволить підвищити ефективність організації перевезень вантажів автомобільними маршрутами в рамках МТК.

[1] Проект Плану відновлення України 2022. URL: <https://recovery.gov.ua/>

[2] Пилипенко Ю.В. Підвищення ефективності управління вантажопотоками в міжнародних транспортних коридорах: дис. ...канд.техн.наук: 05.22.01. Київ, 2019. 232 с.

УДК 656.168

СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

MODERN PRINCIPLES OF OPERATION OF THE TRANSPORT AND LOGISTICS SYSTEM

Н.В. Гриценко¹, канд. екон. наук, доцент

¹Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

N. V. Hrytsenko¹, PhD (Econ.)

¹Ukrainian State University of Transport (Kharkiv)

Сучасне функціонування та розвиток транспортної логістики має ґрунтуватися на поєднанні економічних інтересів відправника, транспортного підприємства та одержувача на базі створення комплексних транспортно-технологічних систем, при яких рухомий склад виробників, споживачів і транспортників використовується кооперовано. Фундаментальний принцип логістики доставки вантажів з високою ефективністю роботи системи, має бути здійснено на розробленні єдиного технологічного процесу виробничо-транспортної системи. Мається на увазі комплексна технологія, у рамках якої, керуючись системним підходом, здійснюється чітка взаємодія всіх елементів логістичної системи. Ключова роль транспортування у логістиці пояснюється не тільки великою питомою вагою транспортних витрат у загальному складі логістичних витрат, але й тим, що без транспортування неможливе саме існування матеріального потоку [1].

Ідеї логістики використовуються при організації перевезення масових вантажів технологічними маршрутами, у єдиних технологічних процесах транспортних вузлів, залізничних станцій і під'їзних шляхів підприємств при транспортно-експедиційному обслуговуванні, організації контейнерних і пакетних перевезень. Створення транспортно-логістичних систем потребує використання функціонального підходу. При його реалізації ланцюжок розвитку підприємства має вигляд:

- потреби вантажовласників;
- функції транспортно-логістичних систем;
- цілі функціонування транспортно-логістичних систем;
- синтез організаційної структури транспортно-логістичних систем [3].

Реалізація функціонального підходу дозволяє застосовувати нові рішення в області організаційної структури підприємства, зокрема заснованої на ідеях реінжинірингу, а також врахувати один з принципів логістики - орієнтацію на споживача. При створенні нових транспортно-логістичних систем і моделюванні процесу їх функціонування необхідно застосовувати не "реактивний" підхід до управління власністю, а "проактивний". У цьому випадку при управлінні інфраструктурою враховується довгострокова перспектива розвитку транспортно-логістичних систем, а не тільки реакція на поточні зміни ситуації на транспортному ринку. До задачі стратегічного планування відноситься і визначення нормативів, що забезпечують зниження експлуатаційних витрат у період спаду перевезень і підвищення надійності в період збільшення розмірів переробки вантажопотоків [4].

В даний час власність необхідно розглядати як ключовий ресурс, наявність якого забезпечує підвищення загальної ефективності діяльності транспортно-логістичних систем і реалізацію її стратегії. Для України сьогодні можна виділити низку потреб, реалізація яких буде сприяти розвитку ринку транспортно-логістичних послуг та інфраструктури транспортної галузі, процесу інтеграції транспортно-логістичної системи України в європейський субрегіональний простір. Сьогодні державою створена «Транспортна Стратегія розвитку до 2030 року», якою визначено головні напрямки розвитку транспортної системи України [1,2].

В цьому контексті виникає необхідність здійснення заходів щодо участі приватного сектора у розвитку інфраструктури. Імплементация успішної програми залежить від таких важливих передумов:

- активна участь уряду в плануванні логістичних систем;
- тверда прихильність до приватного фінансування;
- прийняття розподілу ризиків між приватним і державним секторами;
- сильні місцеві ринки капіталу та підприємницький приватний сектор [2,3].

Також, це потреба підтримки державного контролю за політикою захисту прав споживачів для участі приватного сектора у розвитку інфраструктури логістики. Домовленості між урядом України та приватним сектором повинні охоплювати як аспекти ціноутворення (прямі та непрямі видатки), положення щодо будівництва та експлуатації, так і запобіжні антимонопольні заходи проти постачальників. При цьому виникає потреба в адекватному контролі та розподілі ризиків. Участь приватного сектора, який фінансує транспортну інфраструктуру, має розглядатись як партнерство між державним і приватним секторами.

Враховуючи вищевикладене, Україні доцільно здійснити ряд економічних та законодавчих реформ, які удосконалять проекти розвитку транспортно-логістичних систем. Цей напрямок, у подальшому, потребує більш детального вивчення з врахуванням інноваційно-інвестиційних інструментів розвитку транспортно-логістичної системи.

[1] Транспортна Стратегія розвитку до 2030 року. Електронний ресурс. <http://publications.chamber.ua/2017/Infrastructure/UDD/National Transport Strategy 2030.pdf> (Дата звернення 5.10.2022).

[2] Транспортний портал Стратегії розвитку транспортної системи держави. <https://menr.gov.ua/files/docs/Proekt/%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97%202030.doc> (Дата звернення 5.10.2022).

[3] Організація та проектування логістичних систем : підручник / за ред. М. П. Денисенка, П. Р. Лековця, Л. І. Михайлової. — К.: ЦУЛ, 2010. - 336 с.

[4] Кислий В.М. Логістика : теорія та практика : навч. посібник / В. М. Кислий, О. А. Біловодська, О. М. Олефіренко, О. М. Соляник. – К. : ЦУЛ, 2010. – 360 с.

УДК 629.04.083

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ ЗАЛІЗНИЦЕЮ

PROBLEM ASPECTS OF IMPROVING GRAIN EXPORT BY RAILWAY

*канд. техн. наук В.М. Запара, канд. техн. наук Я.В. Запара
А.С. Іванова, Н.Г. Капустянська*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

V. Zapara, PhD (Tech.), Y. Zapara, PhD (Tech.)

A. Ivanova, N. Kapustianska

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Через широкомасштабну агресію Російської Федерації чи не найбільше постраждала аграрна галузь України. Головною причиною такої ситуації стали проблеми в логістичній і транспортній галузях. Прямі збитки від пошкодження автомобільних доріг в Україні оцінюються не менш ніж у \$25 млрд. Загальна потреба у відновленні інфраструктури АТ «Укрзалізниця» оцінюється в \$5–6 млрд. До війни через порти в Одеській, Миколаївській, Херсонській областях, Бердянську та Маріуполі проходило орієнтовно 90% портового товарообороту України 2021 року (зокрема, 90% агроекспорту). Їх блокування призвело до логістичного колапсу та ажіотажу з експорту зернових сухопутним транспортом. Вартість логістики зросла у 2,5 рази: перевезення зерна до портів сусідніх країн подекуди сягає 40% вартості вантажу, а використання зерновозів АТ «Укрзалізниця» збільшилась в рази. Після деблокади портів обсяг експорту агропродукції може зрости з поточних 1,5–2,5 млн тонн до 3–4 млн тонн на місяць (проти 10 млн тонн у середньому 2021 року) [1].

Проте коридор працюватиме протягом обмеженого часу, а значить проблеми із логістикою можуть незабаром нагадати про себе знову. Звісно, з початком російської агресії український бізнес переорієнтувався і на експортні шляхи сухопутними коридорами через країни Європи. Попри те що вони наразі не в змозі повноцінно замінити пропускну спроможність аграрної логістики, що йшла крізь порти Причорномор'я, Україна планує збільшити їхню